✻ مملکت مکتوبلری ✻

چانقیریده تجدد

چانقری ، (خصوصی مخابرمزدن) — آلتی آی اولدی چانقریدن ینه کچمشدم . مملکتمزده‌کی تحولاری ، حرکتلری کورمك ، بو تحول وحرکتلرده‌کی جدیت ودرینلکی اولچمك ایچون تدقیق سیاحتلری قادار ایی بر واسطه اولاماز .

ایلك کوزه چارپان حادثه‌لری بوراده براشد . بره‌جك اولورسه‌م کورمه‌ین قارئلره بندن آز متأثر اولیه‌جقلردر .

مظلم ، راکدواولو برحیات برینه کیجه‌لری نور وضیا ایچنده مدنی برحیات باشلامش . بونی هنوز یالکز سوقاقلری تنویر ایدن الکتریك یاپدیغی ایضاحه لزوم کورمام . قهوه‌لر لوقنطه‌لر بلا استثنا کنج قیزلرك النده . تمیز وکوزل کیینشلریله بربولجی‌یی نه‌قادار دوشوندیریور ، پروستولاسنك ظریف قیوریلرینی پارمقلری آره‌سنده اوقشایان بوکنج انسانلر برسنه‌اول ده بوشهرده‌ساکندی . اور کولو صاچلرینی قالین بر بزله باغلار ، یالکز برکوزینی آچاردی .

شمدی کسیك صاچلری بردلیقانلی کبی طارانمش ، کمال جدیتله مشتریلرینی اعزاز ایدییور . بوسربستی ایچنده چوق دفعه کوردیکم بیایشقلقدن اثر یوق . نه اوطانقان ، نه‌یوزسز . اسکی اختیار دوستلر ، ملتماس ایتدم آکلادم که مملکتده‌کی حرکتسزلکلر وتعصبلر خلفه اجبار ایدلمشدر . بکا اختیار دوستم کنجلردن مرکب برتمثیل هیأتنه لزوم اولدوغی صمیمیتله اوزون اوزون آکلاتدی . یعنی کونده چانقریدن کیچه‌جك شمندوفرخطی ایچون متخصصلر قورغونه کیتدیلر وکلدیلر ، اوت آرابه کچه‌ین یوللردن الی آلتمش کیلو متره‌لك بر مسافه‌یی اوطوموبیلله دولاشوب کلدیلر وکیتدیلر ، بوکوی قانونلرینك تطبیقیله کویلرده باشلایان فعالیتك ایلك اثریدر . واقعا بوقادار اوزون مسافه‌ده شوسه‌لر تفریش ایدلمش دیه‌یورم ، آنجق کچمه‌سی کوچ بوغازلر آچلمش ، کوپرولر یاپلمش ، میللر دوزه‌لتلمش . بونك نه‌دیمك اولدوغنی هیمز آکلارز . شهرده طوپلو اوله‌رق دولاشان برمکتبلی قافله‌سی کوردم طوپلولق بکا چوق تأثیر ایده‌ر . برآلایك کچیشی اك مهم برعلاج قادار سیکیرلرك تأثیرینی کوستریر .

بومکتبلی کومه‌یی صوردم . هپسی خاکی البسه کیمشلردی . تاسکه‌لری ده هپسی قوماشدندی ، مکر بونلر ایلدیرم کوی مکتبی طلبه‌سی ایمش . معلملریله شهرغزه کلمشلر . بالخاصه ایکی شیشی کوره‌جکلرمش . عمرلرنده ده‌وه‌یی کورمه‌مشلر ، طالعلرینه قافله کلیرسه کوره‌جکلر . برده الکتریق فابریقه‌سنی کزه‌جکلرمش ، کندیلریله کوروشدم . بش آلتی چوجوغی استجواب ایتدم . بکا سربستجه جواب ویردیلر . چوغنك بابالری آنقره‌ده استانبوله‌ایمش . کیمیسی حمالك ، کیمیسی عمله‌جیلك یاپیورمش .

اورته مکتبلر ایرکندن کیپوردم ، باچه‌ده‌کی یاپان کنج قیزلر نظر دلتمی جلب ایتدی . بنایی قیزلره تخصیص ایدلمش صانمدم ، صراق ایتدم صوردم . مکر اورته تحصیل چانقریده مختلف ایمش .

تورکك انطباعه قابلیتی یك عظیمدر . اورته آسیادن بوروبوب کلیرکن تصادف ایتدیکی محیطلرك عادتلرینی سریع صورتده هضم وتمثیل ایتدیلر . کندیلری یاسا ایله حرکته آیاشقین اولدیغی ایچون کوستریلن اصول ودستورلره متعصبانه صارلدیلر . تورکده بو انطباق قابلیتی او قادار درینلرکه کندیسنی درحال باشقه‌لرك بلع وتمثیلنه آتدیغی بیله اولمشدر .

مملکتده بویوك بر موسیقی احتیاجی کوردم . غرامافونلر اسراف دینه‌جك قادار مبذول . تأمین ایدلدیکنه کوره هر اوده کنجلرك بره‌ر موسیقی

[آنقره - قیصری خطی کشاد ایدلدی]

— برنجی صحیفه‌دن مابعد —

اولان باش وکیلمزی بکلیور . طاقك آلتنده اطرافی خالیلرله ، بایراقلرله سوسلانمش برکرسی یاپیلمش ، قارشیسنده متعدد چادیرلر قورولمشدر .

باش وکیلمز نطقنی بوکرسیدن ایراد ایله‌یه‌جکدر . آرابه‌لر ، اوطوموبیللر متمادیاً استاسیونه خاق طاشیورلر . بوبویوك کونی تسعید ایچون سیواس ، نیکده ، قیرشهر ، ارکوب وقیصری ملحقاتنك کانه‌سندن هیئتلر کلمشدر . هر طرفه « تورك بیله‌کی ، تورك عزمی » یازیلی لوحه‌لر آصیلمشدر . خاق نشئه ایچنده ایکنجی ترنی بکلیور .

باسه وکیلمز قیصریده

قیصری ، ٢٩ (صورت مخصوصه‌ده کوندردیکمز محررمزدن) — مستعجلدر : خطك کشادنده بولونمق اوزره باش وکیل عصمت ، مجلس رئیسی کاظم ، ارکان حربیهٔ عمومیه رئیسی فوزی پاشالر حضرتلیله وکیللریمز ومبعوثریمزی حامل خصوصی ترن بوکون ساعت ٥ ده قیصریه مواصلت ایتمش فوق العاده معظم تظاهرات ایله قارشیلانمشدر .

قیصریلیلرك تظاهراتی

قیصری ، ٢٩ (صورت مخصوصه‌ده کوندردیکمز محررمزدن) — مستعجل اولارق چکدیکم تلغرافده‌ده بیلدیردیکم وجهله باش وکیلمز عصمت پاشا حضرتلری ایله دیکر ارکانمزی حامل اولان ترن ساعت اون بشده چاریك قاله‌رق قیصری خلقنك آلقیش طوفانی آراسنده استاسیونه کیرمشدر .

خاق ممثللری ، اصناف جمعیتلری ، قادین ارکاك برتون قیصریلیلر ، اللرنده یاپراقلرله باش وکیلمزی سلاملادیلر . عصمت پاشا وهیئت ترندن اینه‌رك برصیره‌یه دیزیلمش اولان خلقك اوکنندن کچدیلر . « بیك یاشا » نداسی عیوقه چیقیور ، باش وکیلمزك هر کچدیکی یرده برر قوربان کسیلیوردی .

سونجندره آغلایانلر وباغیرانلر

خاق آراسنده سونجندن آغلایانلرك ، باغیرانلرك حد وحسابی یوقدی . برطرفدن‌ده فوطوغرافچیلر بو بویوك تظاهراتی ثبتیته چالیشیور . یاپیلان مراسم ، خلقك جوش وخروشی سینه‌مایه الینیور . باشمزك اوزرنده طیاره‌لر اوچیور ، لوقوموتیفلر متمادیاً دودوکلرینی اوندیریور ، خلاصه قیصری اوواسی چینلایوردی .

ایراد امیلری نطقلر

خلقك آره‌سندن کچیله‌رك استاسیون اوکنه قورولمش اولان محتشم طاقك آلتنه کلندی . بوراده ، یاپلمش اولان کرسی‌یه چیقان نافعه وکیلمز بهیج بك برنطق ایراد ایتدی .

بعده محترم باش وکیلمز عصمت پاشا حضرتلری خلقه حکومتمزك شمندوفر سیاستنی واضحاً آکلاتان چوق اهمیتلی وتاریخی نطقلرینی ایراد ایتدیلر . خلق نطقك هر کلمه‌سنی آلقیشلایور « پاشا » دیه باغیریورلردی . صوکرا قیصری مبعوثی حلمی بك قیصریلیلر نامنه بر نطق سویله‌دی . قیصری غزته‌سی باش محرری خافه‌ی خطاب ایدن مهم سوزلر سویله‌دی .

[باش وکیلمزك نطق قسم مخصوصمزده‌در ، نافعه وکیلمز آتیده‌کی نطق ایراد ایتمشلردر :]

نافعه وکیلمزك نطقی

قیصری ، ٢٩ (صورت مخصوصه‌ده کوندردیکمز محررمزدن) — نافعه وکیلمزك خطابه‌سی کشادی مناسبتیله ایراد ایله‌مش اولدیغی نطق عینآ یازیبورم :

— انشا آتی بیته‌ن آنقره - قیصری خطنك آچیلمسی مراسمنی یاپدیغمز بوکون ملی برحظ وتختیارانله مشبوعم بوخط ، بویوك غازینك دهاسی ایله شرفدن غربه بوکسله‌ن استقلال ظلفرینی ینه اوبویوك اراده‌نك تأثیری آلتنده غربدن شرقه دوغری قوشدوریور . بوخط ، بویوك تورکك تك باشنه‌نه‌لر یاپمق قابلیتنده اولدیغنی کوسترمکه‌ن مثاللردن بریدر . بوخط ، شرقله غربی ده‌میرله برلشدیرمك ایسته‌ین عزمکار باش وکیلمزك « نم » دیه‌یه بیله‌جکی براثریدر . بوخط ، بو معظم اثر آرقداشلر ، درجه درجه هپمزك ، هپکزکدر . بووسیله ایله قیمتلی فن آرقداشلریمك وبالخاصه بوخطك انشا آتنده اك بویوك آنکی مسبوق مهندس عزت بكك مساعیسنی تقدیرله وشکرانله وصرحوم سلفمك روحنی حرمتله یاد ایتمکی بر وظیفه عد ایدرم . تورکیه‌یی لایق اولدیغی موقع اقتصادی‌یه ایصال ایچون بر مرحله اولان بوکون ، متمادیاً یارینلرینی ادراك ایده‌یلمك اوزره تورك عزم وقوتندن فیض آلان جمهوریت اداره‌سنك حمالی بر فعالیتله چالیشمقده اولدیغنه ، اوزرنده بولوندیغمز بو دمیر یولی چوق جانلی وتطمینکار برمثال تشکیل ایتمکده‌در .

نافعه وکیلی صفتیله آچیلمه نطقنی ایراد ایدرکن هیکزه تبریکار واطف تشریفکز طولایسیله تشکرلر تقدیم ایدر ، بزه هانکی یوللرده بوروییه‌جکمزی متمادیاً اصابتکار ارشادلرله زائه ایده‌ن بویوك مجلسمزك محترم هیئتنی تعظیمله ملامله ، حضار کرامه مرتبلریمزی عرض ایدرم .

احمد حلمی بكك نطقی

قیصری ، ٢٩ (صورت مخصوصه‌ده کوندردیکمز مخابرمزدن) — باش وکیل عصمت پاشا حضرتلرینی متعاقب قیصری مبعوثی احمد حلمی بك ایراد ایله‌دیکی نطقنده ؛ کشادی اجرا ایدلمك اوزره بولونان خطك قیصری‌یه بخش ایده‌جکی نهایتسز نعمتلردن دولایی قیصری خلقنك دویدینی مسرت وممنونیتنه وبواثری باشارمق ایچون فدا کارلقدن چکینمه‌مش اولان جمهوریت حکومتنه قارشی متحسس بولوندیغی منت وشکران حسلرینه ترجمان اولمشدر .

خالص ذکی بكك نطقی

بعده قیصری خاق نامنه سوز سویله‌ین قیصری غزته‌سی باش محرری خالص ذکی بك ؛ نطقنده خلقك بو بویوك کونی ادراك ایتمه‌لرندن متولد سرور ومنتلریله ترجمان اولارق دیمشدرکه :

— خیالك حقیقته انقلابی ، آنجق حکومت جمهوریه‌مزه نصیب اولمشدر . دون ، سقاریا ، این اوکی ، آفیون ، دومل‌پیکارده حاکمیت واستقلالزی قورتارانلرك ، بوکونده عمرانی ساحه‌ده‌کی موفقیتلری کوکلرمزه امید ونشئه‌لر باغیشلاقدره‌در . تورك ثروتیله ، تورك دهاسیله ، تورك اللریله وانقلابمزك فیضیله یاپیلان بو دمیر یولی ملتمزك نه‌لره قادر اولدیغنی جهان مدنیت نظرنده اثبات ایتدیکندن بونك قیمتنه سها یوقدر .

یولی قاپایانه قورده‌لو کسیلیور

نطقلر بیتدی طاقك آلتنده ترنك کچه‌جکی یول آل قورده‌لا ایله کریلمش . مجلس رئیسی کاظم پاشا حضرتلری مینی‌مینی برخانم قیزك نیسی ایچنده طوتدیغی مقاصی آلدی باش وکیل عصمت پاشایه خطاباً :

« — اك اوزاق هدفلره اك یاتین بر زمانده همتکزله واصل اولاجغمزه اعتماد واهیت ادراك قوردمه‌لایی کسیور وسزی تبریك ایدییورم » دیدی . بعده قورده‌لا کسیلدی هیئت رایلرك اوزرنده یوروممکه باشلادی .

قوربانه امیلری دوه‌ده

بو اثناده قیصری خاقی بر ده‌وه‌یی دوناتمش اوزرینه اك قیمتلی خالیلری سرمش ، باشنه ایپك تولر اورتمش اولدیغی حالده کوروندیلر بر قصاب واوچ کیشی دوه‌یی یاتیردیلر .

— بویوك کونك شرفنه قوربان آزدر ، دوه قربان ایدییورز ، دیه‌رك کسدیلر .

بعده هپ برلکده اولوب بیللریله‌یه‌رك بلدیه‌یه کیدیلدی .

قیصری باشده باشه دوناتمشدر

سوقاقلر ، دکانلر سراپا دوناتمشدی . بلدیه‌ده برمدت استراحت اولوندقدن صوکرا حکومت قوناغنه کیدلدی . جوار ولایتلردن کلن هیئتلر باش وکیلمزی تبریك ایتدیلر . قیصری شودقیقه‌ده اك بویوك بایرامنی ذوق ونشئه ایچنده تسعید ایتمکده‌در . هیئت شیمدی ایپلك وطیاره فابریقه‌لرینی کزییور . آقشام بلدیه‌ده مکلف بر ضیافت ویریله‌جکدر .

استانبولده سرور

استانبول ، ٢٩ (خصوصی مخابرمزدن) — آنقره - قیصری خطنك رسم کشادی مناسبتیله سرکه‌جی استاسیونی ایله آناطولی خطنك استاسیونی بایراقلرله دونادیلمشدر .

خلق قونفرانسلری

پرشنبه کونی پروفسور بونافوس وپروفسور ثه‌غلی طرفندن ایکی قونفرانس ویریله‌جکدر

دارالفنون اجتماعیات پروفسوری (بونافوس) ایکنجی قونفرانسنی حزیرانك ایکنجی پرشنبه ساعت اون‌یدی بوچوقده تورك اوجاغی قونفرانس صالونده ویره‌جکدر .

بو قونفرانسك موضوعی « معاصر ده‌موقراسیلر ومفکوره » در . معاصر ده‌موقراسیلك بر بحران کچیردیکندن پك چوق بحث ایدلمشدر .

پروفسور ، بو بحرانك ؛ بر مفکوره ، بر معنویت بحرانی اولدیغنی قناعتنده‌در . بوکا نظراً تورك جمهوریتنه کلنجه : مفکوره مسئله‌سی انقلاب یاپان نسل ایچون موضوع بحث اولیورسه‌ده ، کله‌جك نسل ایچون البته موضوع بحث اولا بیلیر . تورك جمهوریتی اثرینك دوامی ؛ قورابیله‌جکی ومستقبل نسللره نقل ایده‌بیله‌جکی ایده آله وابسته‌در . بو مفکوره‌نی هر ده‌موقراسینك محتاج اولدیغی بو یوکسك معنویتی نره‌ده بولمالی ؟ ...

ایشته ، پروفسور بونافوس تونفرانسنده بومسئله‌یی حل ایتمکه چالیشه‌جقدر . قونفرانس فرانسزجه ویریله‌جك ونهایتنده تورکجه برخلاصه‌سی یاپیلاجقدر .

پروفسور بونافوسی متعاقب تعارف وکاتی طرفندن مکتب بنالریمز حقنده تدقیقاته بولونمق اوزره جلب ایدلمش اولان معمار پروفسور ثه‌غلی طرفندن تورك طرز معماریسی وبر مملکتك نه صورتله اعمار ایدیله‌بیله‌جکی حقنده‌ده بر قونفرانس ویریله‌جکدر .

شیخك اوغا
رودولف والانتینو ، و کی
ویدوق

مولانایه دائر

— ٦ —

کچنکی مقاله‌ده حضرت مولانانك تصوفده مسلکندن برنیذه بحث ایتمشدم . چونکه بوسلسله‌ی مقالاتك نشرندن یکانه مقصدم حضرت پیرك فلسفه‌سیله اوغراشمق ایسته‌ینلره بن‌ده بیلدکارمی اخطار ایدرك اونلرك مساعیسنك قولایلاشمه‌سنه خدمتدن میار تدر .

بوقسه مقصدیمز اوزون اوزادی تراجم احوال ، مناقب ومفاخر دکلدر . ماده وکتبت اعتباریله توجه برزمره‌یی بش اون مقاله ایچنه صیغیشدیرمق (پرنج دانه‌سنه فاتحه یازمق) دن داها مستحیل برشی اولور .

چوق کره تکرار ایله‌دیکم وجهله اوقومشلرمزك چوغی کتبخانه‌لرمزك بر چوق کوزلرینی اشغال ایدن عربجه یازلمش تصوف کتابلری نه ایسه مثنوی بی‌ده اونلردن بری ظن ایدرلر واو سبیله‌ده اکثریسی بر تورلو النه آلوب کوزدن کچیرمه‌یه لزوم کورمزلر . حال‌بوکه او کتابلردن برینك فهرستنه شویله کوز کزدیریلنجه (قطب ، غوث ، ابدالان ، افراد ، امامان ، قبض ، بسط ، برزخ ، عالم جبروت ، ملکوت ، ناسوت ، عالم غیب ، غیب الغیب ، عما ، هوا ، هبا) کبی بوزلرجه نام آلتنده مسائلك هپسی خصوصی معنالری حائز اولان کلمات وترکیبات ایله اربابی شرح وترجمه ایتمه‌دکجه مجرد عربجه بیلمکله آکلاشیلمه‌سی مستحیل برعلم مخصوص اولدیغی آکلاشیلیر کرچه متنویده بومثللی تعبیرات کچرسه‌ده بالمناسبه ایراد ایدیلیر ، مقصود بالذکر دکیلدر . مثلا حافظك ، ملا جامینك دیوان ومثنویاتنده‌ده بواصطلاحاتدن بعضیلری کورولور . حال بوکه ملا جامینك حفظایقدن بر مثنویسی (فصوص) ك آز چوق فارسی بر افاده‌سیدر ، دیه‌بیلیریز . هرفارسی ادبیاتله مشغول اولان شیخ عطارك کلیاتی آکلاتمز . فقط ابی بر عربجه بیلن فصوصی هیچ آکلایه‌ماز . (فتوحات) ك (انسان کامل) ك پك چوق برلرینی اصلا آکلاماز . ایشته مثنوی‌ده عربجه تصوف کتابلرینه نسبتله اوپله‌در . ظن ایلرم که مقصدیمی ایضاح ایله‌دم .

بناءً علیه : مثنوی شریف ، اخلاق وتربیه جهتلرینه لزومی وجهله اهمیت ویریله‌یه ، ویریله‌یه شعورسز وبسیط وقارا کاق برایماله وبجرد تعبدات رسمیه ایله اسکی حرارتی غائب ایده‌ن انسانلره کسکین بر شعور ، قیمتلی بر دقت ، درین بر تفکر ، دوربین بر کشف واستخراج بخش ایله‌ین ، قیصه تعبیرله بسیط بر اوقومشی بر حکیم عارف پایه‌جق احکامی حاوی بابنده فرید ، بی‌مثل وندید براثردر .

هیچ شبهه یوقدرکه منتظم بر صورتده ، کوزل برترتیب داخلنده هرمباحثی آیری آیری تحلیل ایدیله‌رك ، برچوق برلرده نص کتابدن بر چوق ابیات ایراد وترجمه اولونه‌رق انی قونی تنقید ایدیله‌دکجه بویله طوپدن سوزلرله مدعا اثبات اولونمز ، فقط بونوع تفصیلاته غزته ستونلری متحمل دکیلدر . داتاً اونوع برتحلیله سنه‌لرجه عمر چوروتمك کرکدر . کرچه متنوئی شریفی بیکبری‌یی متجاوز ختمه مظهر اولمشسه‌ده نه اوقی محضا برانجلای روحانی ، برذوق باطنی ایچین اوقودم .

هیچ بر وقت کندمده اونی تعریف وتنقید ایده‌جك قدرتی ملاحظه ایله‌دم . بو معروضاتم اوزون ومکرر تنبه‌لرك محصولی اولدیغی ایچین بلکه بونی نظیر ایرله مشغول اولان عالی همت ذواتی بر ویا برقاچ نقطه‌دن ایقاظ ایتمش ، برطولا باج یولده ایشیق طوتمش اولورم . بوده بر خدمتدر . بن بروقت جرأت شبابتله (ترجمان حقیقت) ك نسخهٔ فوق العاده‌سنه عثمانلی تاریخ ادبیاتنه دائر بر مقاله یازدم . ادوار ادبیه‌یی بش قسمه آیره‌رق هر دوره‌نك مشهور شاعرلرینك مسلك مخصوصلرندن وکیملره پیرو اولدقلرندن قیصه‌جه بحث ایتدم . مجرد مقلد اولوب ادبیاتده خصوصیت کوسترمه‌ینلری قاله آلمادم . بونلر هپ کندی سینه‌سنه زادم ایدی . بنی او بابده سیق ایده‌نلر اولمادیغی کبی بعض مسائل ادبیه‌مزه عائد خطیئاتی‌ده تصحیح ایله‌دم . کندی ملکمزده لایق اولدیغی اهتمامه مظهر اولمایان بومقاله تالوندره‌ده (میستر کپ) ك عثمانلی تاریخ ادبیاتی نامیله یاردیغی آلتی جلد اثره تمل تشکیل ایله‌دی . بو ، بکا چوق نشاط ویردی . اووقتدن بری هر بیلدیکمی - بلکه‌ده یاکلشدر - دائما بیلدیرمکه چالیشدم . هیچ اولمزسه مجموعه‌لریمه یازار قویارم .

عشق سینه‌کده نهان ایله مجازی ایسه‌ده
آب انکور خم ایچره طوره‌رق باده اولور

* *

باباسنك وفاتی اوزرینه حضرت مولانا اصحاب ویارانی باشنه طوپلایوب افاده واستفاده ایله مشغول بولونورلرکن سلطان العلمانك مجرتی اثناسنده بلده‌سی (ترمد) ه عودت ایدن خلفاسندن (سید برهان الدین محقق) حضرتلری برکون نقطهٔ مملکتنده درسی ، دوری ترك ایده‌رك (قونیه‌ده شیخم وفات ایتمشدر . شیخ زاده‌م جلال الدینی آرایوب صورمغه مأمور اولدم) دیمش ، یوله چیقمشدر .

قونیه‌یه وصولنده قاره‌مانه کیتمش اولان مولانایی دعوت ایتمش ، وصولنده باباسندن کندیسنه مودوع اولان حقایق ومعارفی تلقین ایده‌رك برقاچ سنه مصاحبات ومطالعات ایله توسیع کمالات ایدلدی . (مصاحبات) دییورم . چونکه طریق مولوینك اساسی (طریقت محمدیه) اولان (صحبت صافیه) در . مولوی (چله) [١] سنده (١٠٠١) کون تربیه اوکره‌تیرلر . یونسه (خلوت ، ریاضات ، (اذکار) ایله مأسور اولمزلر . واقعا بعض مجتهدین طریقت ، سالکلرینه بونلری تطبیق ایله مشلرسه‌ده اساسنده بوقدر . ابتدای مثویده (حسام الدین) چلبی آغزندن :

کز برای حق صحبت سالها
ذره‌وا کو ازان خوش حالها

بیتیله (یامولانا سنه‌لرجه حضرت شمس ایله کچن صحبت حقیچون . اوظهوره کلن کوزل حالات ومقاماتدن برنیذه بحث ایله) . بیه آرالرنده خلوت وجلوتده آنجاق صحبت دوام ایلدیکی تصریح ایله‌یور . ذاتاً درویشان آراسنده (حضرت شمس حضرت مولانانك صحبت شیخی ایدی) سوزی شایع ایدی . حلد خامس اواخرنده (لابدمن قرین یدفن معه) سرخنده :

علم آموزی طریقش قولی است
بیتی ضمننده :
فقر خواهی آن بصحبت قایمت

دیبه معنوی (طریق فقر) اولان مولویلكك اساسی [٢] صحبتله قائم اولدیغنی سویلر .

سلطان العلما حضرتلری (عارف) نده (واذوا عدنا موسی اربعین لیلة) منطوقنجه (اربعین) ك محمدیلردن زیاده مشرب موسویدن اولدیغنی ، پرهیز وریاضت دخی مشوار عیسوی بولوندیغنی ، محمدیلرك یولی ایسه صحبتله قائم اولدیغنی یازار . مثنویده ، سید برهان الدینك مقالاتنده ، حضرت شمسك (خرقه) سنده بوصراحت متنوع افاده‌لرله تکرار ایدلمشدر .

(سپهسالار) جناب محقق ایچین (اتابك مولانا) یعنی مولانانك معنوی لالاسی وصربیسی دیر . حضرت شمس حقنده‌ده (صاحب مولانا) یعنی هم صحبتی تعبیرینی قولانیر . یعنی بونلرك ایکیسی‌ده بعض کتابلرك یازدینی وجهله مولانانك شیخی دکللردر . شیخی وصربیسی آنجاق باباسیدر . حضرت شمس بخشنده کله‌جکی وجهله آنکله ملاقاتدن صوکره سماع وصفا ، عشق وحالات جهتی مزداد اولمشدی .

آثار مولویه‌نك غورینه طالانلره هویدادرکه مولانا مناقبی اطرافنده نامارلی کچن اقطاب سبعه دیدیکمز : (سلطان العلما سید برهان الدین ، حضرت مولانا ، حضرت شمس ، شیخ صلاح الدین ، چلبی حسام الدین ، شیخ کریم الدین) حضراتی هپسی تورك ایدی ، هپسی پك اسکیدن بکدیکرینی طانیرلردی . مثلا حضرت شمس حضرت مولانا ایله کورشمه‌دن چوق اول (ترمذ) ه کیتمش ، حضرت سیدله صحبت ایتمشدی . شیخ صلاح الدین قونوی اساساً تبریزدن کلش واسکیدن حضرت شمسله صحبت ایتمشدی . شیخ کریم الدین بکتمراوغلی‌ده بویله‌در . بوالرباآخره (مولانانك اطرافنده طویلانمش وجمله‌سی مولانانك اصحاب ویارانی صفتنی کندیلرینه شرف عد ایتمشلردر . بر وقت درویشلردن بری حضور مولانا ده حضرت شمسی تفضیل ایدر واونك صحبتنه تحسر کوستررر وضیعتده بولوندیغنه . حضرت مولانا غضبناك اولوب (بوکون صحبتنده بولوندیغك بر ذاتدن حقیله استفاده ایده‌بیلدکمی که کچمشلره تحسر ایدییورسین . اوله بر کیمسه‌نك مجلسنده بولونیورسین که هر بر قیلنده بیچه شمس تبریزی بردار اولمشدر) دیمشدی :

شمس تبریزی که شاه و دلبرست
باهمه شاهنشهی جانمار [١] ماست

* *

سید برهان الدین محقق ترمندی حضرتلری برقاچ سنه حضرت مولانا ایله صحبتدن صکره قیصری‌یه عزیمت ایتدی . همشهریسی امیر صاحب اصفهانیدن چوق حرمت کوردی اوراده انزوا ایله وقت کچیردی . (٦٤٤) حلالنده وفاتندن صکره حضرت مولانا مقامنی زیارته کیتدی . برچوق کتابلرندن برمقدارینی تبرکاً آلوب باقیسنی صاحب اصفهانی‌یه براقدی . مناقب کتابلرینك بیاناتی براقیلوب‌ده یالکز کندیلرندن قالان وبعض مجالس عالیه‌لرنده ایراد بویوردقلری معارف وحقایق شامل بولونان (مقالات) عالیه‌لری نظر امعاندن کچیریلیرسه عصرینك اك بویوك ، اك احاطه‌لی عالملرندن بیچه زمان تدریس و افنا ایله زمان کچیرمش ، آثار مهمه تألیف ایله‌مش بر ذات اولدیغی آکلاشیلیر . بالآخره کوکله عشق الهی آتشی دوشمش - حضرت مولانانك جناب شمسه یاتوب یاقیلوب پروانه اولدیغی کبی - بوده (حکیم سنایی) حضرتلرینك دلی دیوانه‌سی اولمش ، کیجه‌کوندوز صحبتنده بولونمشدر . اونك وفاتی اوزرینه (سلطان العما) نك صحبتنه ایرشمشدر .

سید برهان الدین حضرتلرینك مقالاتنده چوق عالی حکمتلری واردر . آنیده‌کی روایت کندیلرینك مستثنا خلقتده بر ذات اولدیغنه دلیل جلیلدر .

برکون کنجلکنده باباسنه دیمش که :

بن بر مسلکم وار . کیم نم مسلکمی مشوش ایتمزسه او بنمله یاشار . ایستر مسلمان اولسون ، ایستر کافر . بنم مسلکمی تشویش ایدن‌ده‌ها مسلمان اولمش ، ها کافر اولمش ، بنمله یاشایه‌ماز .

ایشته بونلر بویله حرالافکار ، اصیل العقیده ، مشیدالمسالك دواتدرلر . [٢]

حضرت مولانانك همصحبتی اولان ذوات بوقبیل ارباب کمال ایدی . بوقبیل اصحاب کمالاتك ظاهری ، باطنی همتلریدرکه حضرت مولانایی بیزه طانیتمشدر .

ولد چلبی

[١] (جاندار) معیت نفری

[٢] بررخ هرکس که نیست داغ غلامی او
کر پدرمن بود دشمن واغیارم اوست
مولانا

[١] فارسیده (چهل ، چل) قیرق عددی معناسنه اولمغله (چله) قیرق کونلك یعنی عبادتنه حصر ایدیلن (اربعین) مدتی دیمکدر . بالاخره هرنوع (تسلیك وتربیه) زمانلرینه - قاچ کون قاچ ای ، قاچ سنه اولورسه اولسون - فارسیده (چله) دیمشلردر .

[٢] مولویلك فقر معنوی طریقی اولمغله اونلر کندیلرینه (ن) دیمزلر ، (فقیر) دیرلرکه فارسیسی (درویش) در . بو فقرله وصول الی الله قصد اولونور :
اذا تم الفقر فهو الله

ثمره‌سنه صاحب اولمق ، یعنی : « ملکیت حقی » . فقط برآز صوکرالوق ؛ شو مطالعه‌ده بولونویور : « انسان ؛ نه‌قادار طوپراق سوره‌ر ، اکر ، بیچه‌ر ، محصولاتنی نه‌قادار قوللانابیلیرسه اوقادار ملکیت صاحبی اولور ... بوطوپراقده باشقالرینك‌ده حقی واردر ، اونلرك موافقتی آلینمادن اطرافنه چیت چوریلمز ، برشخصه عائد اولاماز . طرزنده‌کی اعتراضلر ؛ اونك حقنی قوتدن دوشورمه‌ز . » برآز داها ایلریده دنیلیورکه : الله ؛ انسانه چالیشمایی وطوپراغه بو صورتله حاکم اولمایی امر ایتمشدر : « اللهك بوامرینی دیکله‌یه‌ن ، برپارچه طوپراغه حاکم اولان ، سوره‌ن ، اکن ؛ بوکا ، کندی ملکی اولان برشی علاوه ایتمشدر . بوملکیت اولان « برشیه » باشقه برینك هیچ برادعاسی اولاماز . بو ، اوندن یالکز « حقسزلق » یاپیلارق آلینه‌بیلیر . » صاحبی ایله آرتق نه‌یاپاجغنی بیلمه‌زسه ، اونی اولدوغی کبی ، فایداسز برشکلده محافظه ایده‌رسه ، بو ملکیت حقی نهایت بولمش اولور : الله ، طوپراغی « چالیشانه ، اذعان صاحبی اولانه » ویرمشدر . اونك ایچون « طوپراغك ایشله‌نمه‌سی مشترك برملك » حالنده قالماسی ؛ للهك آرزوسنه موافق برشی دیه قبول اولونامماز . طبیعی حقلره استناد ایده‌ن ملکیت ؛ « ارثی » اولمالیدر . کندی نفسنی ادامه حق ، ملکیت حقی نه‌قادار ضروری ایسه میراث حقی‌ده نسلنك انتشار ودوامنه اوقادار لزوملو بر حقدر . میراث حقنی ایضاح ایده‌ن‌ده بو « ضرورت » در .

کورولویورکه : لوق ، انسانك فائده ویره‌ن ، (فائض کتیره‌ن) ملك (عاطل دوران ده‌کیل ایشله‌ین) ملك ایدینمك حقنی متحد بر ملکیت وسعی مفهومنه استناد ایتدیریبیور . انسانك اك اساسلی حقی بو .

انسان ؛ ملکنی ایسته‌دیکی قادار چوغالتابیلیر و بو « توارث ایدیلیر » شخصی ملکیت ؛ - داهادوغروسی سرمایه - چالیشان وجودك آشاغی یوقاری « انساع » ی شکنده مناقشه ایدیلیور . بو جمعیتك مرکز نقطه‌سنی تشکیل ایدر دولتك غایه‌سی‌ده بو ملکیتك حمایه‌سیدر . اونك ایچون دولت ؛ ملکیته ال

سورمه‌ملیدر . بو تلقی ؛ دولته ملکیت حقنه‌ده تجاوز صلاحیتی ویره‌ن مطلق دولت قدرتی فکرینه تماملیله بر تضاد تشکیل ایدر . (هوبسه کوره فردك بویله مطلق ملکیت حقی ؛ « آنارشیست » ره‌نسیلرندن باشقا برشی ده‌کیلدر) بو ملکیت تلقیسیله موده‌رن سوسیالیستلكك تفکر طرزی آراسنده غریب بر مباینت واردر : سوسیالیستلك ؛ « استحصال واسطه‌لری » نك « شخصی » اولماسنی ایستیور . لوقه کوره ، ملکیت اسمنه لایق اولان هر ملکیت ، « استحصال واسطه‌لری ملکیتی » ندن باشقا برشی ده‌کیلدر . چونکه : ایلك استحصال واسطه‌سی ؛ انسانك وجودی و فکری قوتیدر . بوده فردك اك اسکی واساسلی « ملکیت » ی در . یوقاروده کوردیکمز کبی ملکیتی حدودسز بر صورتده چوغالتمق حقنی لوق ؛ شو قناعتنه استناد ایتدیریبیور :

حیاتك معناسی ، « فائده‌لی » سعیدر . بوده یالکز فردی تشبثله اولور . صوکرا شو فیزیوقرات دوغماسی : فردك جانسز ماده‌یی ایشله‌یه‌رك استحصال ایتدیکی ثروت ؛ مختلف یوللر تعقیب ایده‌رك باشقالرینك کیسه‌سنه کیرر وعمومه فائده‌سی اولور .

فرانسز اختلالنك باشلانغجنده ، بز ، هرطرفده بوفکرلره تصادف ایدیورز : بز ، بوفکرلردن فه‌ئودال ملکیت علیهنه (یعنی : ایشله‌مه‌ین ، ثمره ویرمه‌ین ملکیت علیهنه) وسعیه استناد ایده‌ن ، ایشله‌یه‌ن بورژوا ملکیتی لهنه آچیلان جدالك ماهیتنی آکلایابیلیرز . لوق ؛ اقتصادی حریت حقی نه « فکری حریت » ی قناعت ، اعتقاد ، سوز ویازی حریتلرینی علاوه ایدیور . بونلر ، فکری « شخصی ملکیت » لر ساحه‌سنه عائددر . اونك ایچین دولت ؛ بو حریتلره تجاوز ده‌کیل ، حرمت ایتمه‌لی ، حمایه کوسته‌رمه‌لیدر . اعتقاد ؛ تجاوز شکلنی آلدیغی وقت حریت حقی نهایت بولمش اولور .

لیبه‌رالیزمك باشلیجه پروبله‌می شودر : فردی واونك حقلرینی دولت قوتنك تجاوزینه قارشی ناصل قوروپابیلیرز ؟ دولته یالکز بوحقلری حمایه ایده‌جك بر